

สรุปบทเรียนการพัฒนาความรู้
หลักสูตรออนไลน์: การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG
สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (สำนักงาน ก.พ.)

ชื่อ-สกุล นางสาวบุศรินทร์ แสงวงลา **ตำแหน่ง** นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ
สังกัด กลุ่มวิจัยและพัฒนาการบรรเทาภาวะโลกร้อนทางการเกษตร **กอง** วิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน
วันที่อบรม 25 กุมภาพันธ์ 2568

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

หลักสูตรนี้มีเป้าหมายเพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับ โมเดลเศรษฐกิจ BCG ให้แก่ผู้เข้ารับการอบรม โดยมุ่งเน้นให้สามารถทำความเข้าใจและอธิบายความหมาย ความสำคัญ โอกาส และความท้าทายของโมเดลเศรษฐกิจ BCG ทั้งในบริบทของประเทศไทยและระดับสากล อีกทั้งยังส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถอธิบายและประยุกต์ใช้ตัวอย่างโครงการหรือผลงานที่เกี่ยวข้องกับ BCG ในภาคส่วนต่าง ๆ เช่น เกษตรกรรม อุตสาหกรรม และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสามารถนำโมเดลเศรษฐกิจ BCG ไปปรับใช้จริงในการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ เพื่อขับเคลื่อนประเทศไปสู่การเติบโตที่สมดุลและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

สรุปบทเรียน

โมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy) เป็นแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรชีวภาพอย่างคุ้มค่า ควบคู่ไปกับเศรษฐกิจหมุนเวียนและเศรษฐกิจสีเขียว ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในบริบทของสถานการณ์โลกปัจจุบันที่เผชิญกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทรัพยากรธรรมชาติที่ลดลง และความต้องการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างสมดุลและยั่งยืน แนวคิดของ BCG จึงตอบโจทย์การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals - SDGs) โดยสนับสนุนการใช้ทรัพยากรหมุนเวียน ลดของเสีย และเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

ประเทศไทยมีโอกาสำคัญในการนำโมเดล BCG มาใช้ขับเคลื่อนเศรษฐกิจ เนื่องจากเป็นประเทศที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง มีฐานอุตสาหกรรมเกษตร อาหาร และพลังงานชีวภาพที่แข็งแกร่ง อย่างไรก็ตาม ความท้าทายสำคัญอยู่ที่การปรับโครงสร้างนโยบาย การพัฒนานวัตกรรม และการเสริมสร้างขีดความสามารถของแรงงานให้รองรับการเปลี่ยนผ่านสู่เศรษฐกิจใหม่ อีกทั้งยังต้องเผชิญกับความท้าทายในเวทีนานาชาติ เช่น มาตรการทางการค้าที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมและความต้องการของตลาดโลกที่ให้ความสำคัญกับผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

โมเดลเศรษฐกิจ BCG มีบทบาทสำคัญต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน โดยสามารถกระตุ้นการลงทุนในอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีชีวภาพ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่รองรับเศรษฐกิจหมุนเวียน และส่งเสริมการใช้พลังงานสะอาด ซึ่งมีส่วนช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสร้างเศรษฐกิจที่มีความมั่นคงมากขึ้น ตัวอย่างของการขับเคลื่อน BCG ในประเทศไทย ได้แก่ การพัฒนาเกษตรกรรมอัจฉริยะ

(Smart Farming) การนำของเสียจากภาคการผลิตมาใช้ใหม่ในอุตสาหกรรม การผลิตพลังงานชีวภาพ และการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารเพื่อสุขภาพที่ใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติ

ความหลากหลายทางชีวภาพเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนโมเดล BCG เนื่องจากเป็นรากฐานของการพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพ เช่น ยา อาหารเสริม และวัสดุชีวภาพ ประเทศไทยมีความได้เปรียบด้านทรัพยากรธรรมชาติและภูมิศาสตร์ที่เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมเหล่านี้ แต่จำเป็นต้องมีนโยบายที่ช่วยอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ควบคู่กับการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ โมเดล BCG ยังสามารถเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้ Soft Power ในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการ เช่น การส่งเสริมผลิตภัณฑ์พื้นเมือง การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการใช้เทคโนโลยีเพื่อสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เข้ากับเศรษฐกิจสมัยใหม่ การผสมผสานแนวคิดเหล่านี้ไม่เพียงแต่ช่วยกระจายรายได้สู่ชุมชน แต่ยังช่วยสร้างเอกลักษณ์ให้กับเศรษฐกิจของประเทศในระดับนานาชาติ

โมเดลเศรษฐกิจ BCG เป็นแนวทางที่สำคัญในการขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ตั้งแต่ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคการศึกษา ไปจนถึงภาคประชาชน เพื่อให้สามารถปรับตัวสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจในระยะยาว

สรุปประเด็นจากบทเรียน

1. ความหมายและความสำคัญของโมเดลเศรษฐกิจ BCG

โมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy) เป็นแนวทางพัฒนาเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรชีวภาพอย่างคุ้มค่า ควบคู่ไปกับเศรษฐกิจหมุนเวียนและเศรษฐกิจสีเขียว เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ในบริบทของสถานการณ์โลกปัจจุบันที่เผชิญกับปัญหาสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และวิกฤตทรัพยากร โมเดลนี้จึงเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยให้ประเทศสามารถพัฒนาอย่างสมดุลและมีความสามารถในการแข่งขัน

ภาพที่ 1 ความหมายของโมเดลเศรษฐกิจ BCG

2. ความสำคัญของโมเดลเศรษฐกิจ BCG กับแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน

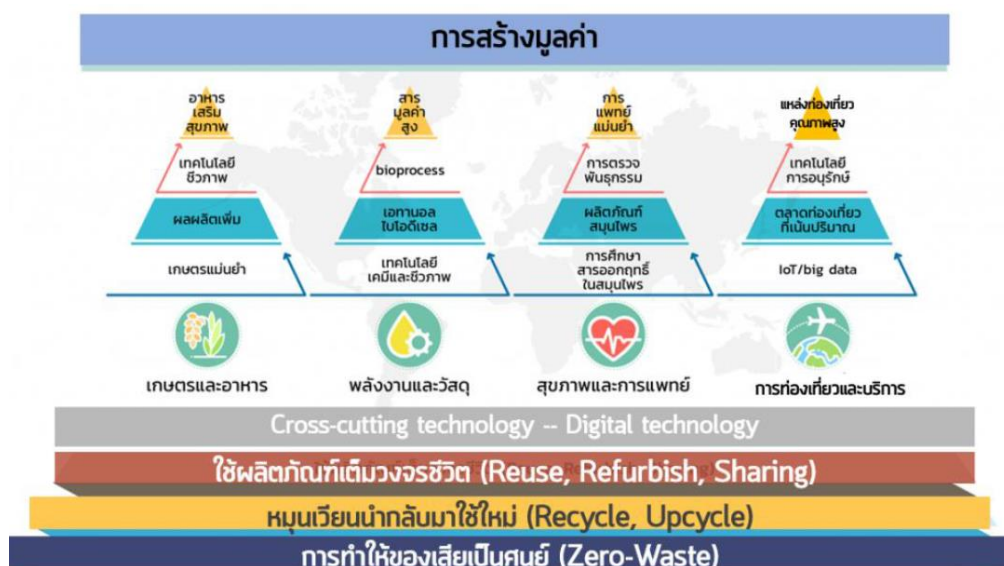
โมเดล BCG มีความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals - SDGs) ขององค์การสหประชาชาติ โดยสนับสนุนให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ลดของเสีย และเพิ่มการใช้พลังงานสะอาด ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมสามารถเติบโตไปพร้อมกันได้

ภาพที่ 2 SDGs กับ BCG มีเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งด้านเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และสังคม

3. โอกาสและความท้าทายของโมเดลเศรษฐกิจ BCG

สำหรับประเทศไทย BCG เป็นโอกาสสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร อาหาร การแพทย์ และพลังงานชีวภาพ อย่างไรก็ตาม ยังมีความท้าทายในด้านโครงสร้างพื้นฐาน กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และการสร้างแรงจูงใจให้ภาคเอกชนและประชาชนมีส่วนร่วมในระบบเศรษฐกิจใหม่

ภาพที่ 3 การสร้างมูลค่าโอกาสและความท้าทายของโมเดลเศรษฐกิจ BCG

ภาพที่ 4 ตัวอย่างโครงการที่ขับเคลื่อนด้วยโมเดล BCG

ประเทศไทยมีทรัพยากรชีวภาพที่อุดมสมบูรณ์ ซึ่งเป็นรากฐานของเศรษฐกิจชีวภาพ (Bioeconomy) เช่น การใช้สมุนไพรไทยในการพัฒนาอุตสาหกรรมเวชภัณฑ์ และการใช้พืชพลังงานในการผลิตเชื้อเพลิงชีวภาพ อย่างไรก็ตาม จำเป็นต้องมีมาตรการอนุรักษ์ควบคู่กับการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

ภาพที่ 5 แผนปฏิบัติการด้านความหลากหลายทางชีวภาพระดับชาติของประเทศไทย

7. โมเดลเศรษฐกิจ BCG กับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

Soft Power และภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถเสริมสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ เช่น การพัฒนาอุตสาหกรรมหัตถกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม หรือการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเกษตรอินทรีย์ ซึ่งช่วยให้เศรษฐกิจท้องถิ่นเติบโตและเชื่อมโยงกับตลาดโลกได้มากขึ้น

ประเทศไทยติดอันดับประเทศที่มีมรดกวัฒนธรรมที่ดีที่สุดในอาเซียน ประจำปี 2564 (Best Countries Heritage 2021) โดย the BAV Group และ the Wharton School of the University of Pennsylvania ประเทศไทยได้อันดับ 7 ของโลก และในการจัดอันดับด้านมรดกทางวัฒนธรรมที่น่าสนใจ ประเทศไทยได้อันดับ 1 ของอาเซียน ซึ่งประเมินจาก 5 ปัจจัย คือ

1. การเข้าถึงวัฒนธรรม
2. ประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน
3. ความดีเลิศด้านอาหาร
4. สถานที่ท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม
5. สถานที่ท่องเที่ยวด้านภูมิศาสตร์

<https://www.facebook.com/BestCountriesHeritage/>

ภาพที่ 6 Soft Power และภูมิปัญญาท้องถิ่นเสริมสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ

8. โมเดลเศรษฐกิจ BCG กับ เกษตรกรรม

BCG Model กับเกษตรกรรม เป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนา เกษตรไทยให้มีความยั่งยืน ลดต้นทุน เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ และช่วยให้เกษตรกรสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ โดยเน้น

เศรษฐกิจชีวภาพ – ใช้เทคโนโลยีชีวภาพเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต

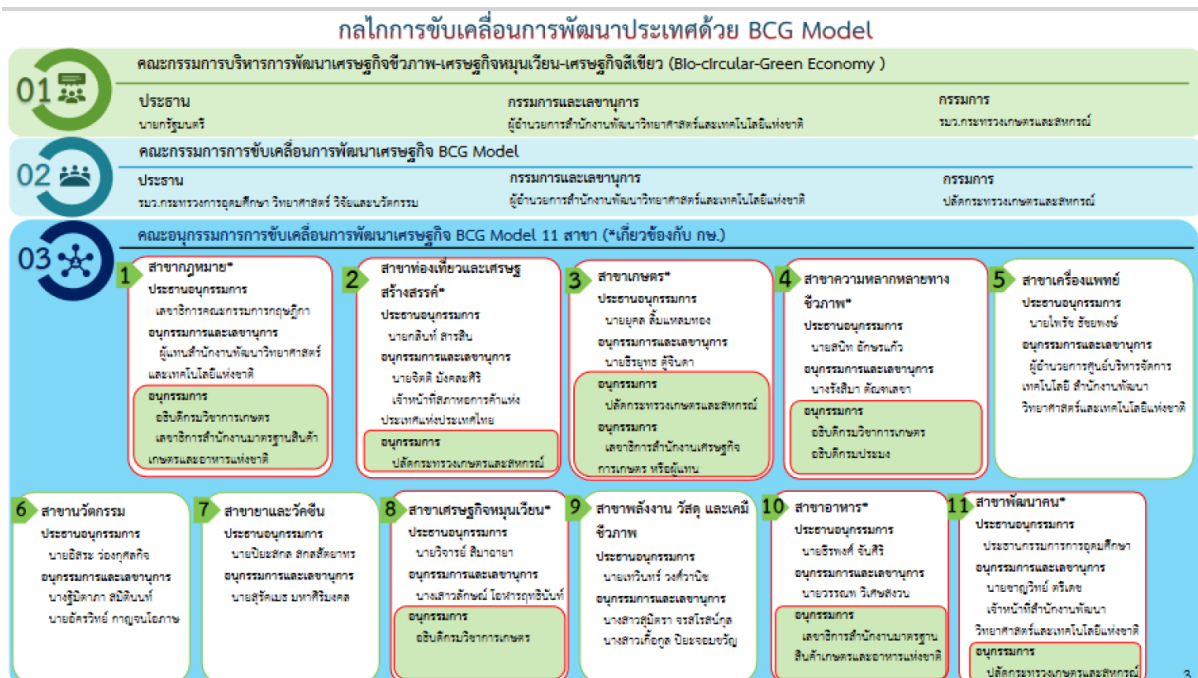
เศรษฐกิจหมุนเวียน – ลดของเสียและใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

เศรษฐกิจสีเขียว – ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืน

BCG Model ทำให้ภาคเกษตรไทยเปลี่ยนจาก "เกษตรแบบดั้งเดิม" ไปสู่ "เกษตรนวัตกรรมและยั่งยืน" ที่สามารถแข่งขันในระดับสากล

ภาพที่ 7 กรอบแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG ด้านการเกษตร

ภาพที่ 8 กลไกการขับเคลื่อน BCG ด้านการเกษตร

ประโยชน์ที่ได้รับต่อตนเอง

การอบรมเรื่อง โมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy) ช่วยให้ได้รับความรู้ ความเข้าใจ และแนวทางการนำไปประยุกต์ใช้ ทั้งในระดับบุคคลและระดับองค์กร โดยสรุปประโยชน์ที่ได้รับต่อตนเองได้ดังนี้

- 1.เพิ่มความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด BCG – ได้เรียนรู้หลักการของ เศรษฐกิจชีวภาพ (Bioeconomy), เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) ซึ่งช่วยให้สามารถนำไปปรับใช้กับงานหรือธุรกิจได้
- 2.พัฒนาทักษะและโอกาสในการแข่งขัน – สามารถนำองค์ความรู้ด้าน การพัฒนาที่ยั่งยืน นวัตกรรมสีเขียว และการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ไปประยุกต์ใช้ในสายงานของตนเองได้ เช่น การพัฒนาโครงการ การบริหารจัดการ การผลิต หรือการทำเกษตรสมัยใหม่
- 3.ลดต้นทุนและเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์หรือบริการ – เข้าใจแนวทางการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่า ลดของเสีย และต่อยอดธุรกิจด้วยนวัตกรรม เช่น การใช้พลังงานสะอาด การรีไซเคิล และการแปรรูปของเสียเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าเพิ่ม
- 4.เสริมสร้างแนวคิดด้านความยั่งยืนและความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม – ตระหนักถึงความสำคัญของการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การใช้พลังงานหมุนเวียน และการลดคาร์บอนฟุตพริ้นท์ ในชีวิตประจำวัน และการทำงาน
- 5.มีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม – สามารถนำแนวทาง BCG ไปใช้ในการพัฒนา ชุมชน ธุรกิจ และอุตสาหกรรม ให้เติบโตอย่างยั่งยืน และสามารถเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนนโยบายหรือโครงการที่เกี่ยวข้อง

ประโยชน์ที่ได้รับต่อหน่วยงาน

การอบรมเรื่อง โมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy) ช่วยให้หน่วยงานสามารถพัฒนาแนวทางการทำงานให้สอดคล้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน และนำไปสู่การปรับปรุงกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยสรุปประโยชน์ที่ได้รับต่อหน่วยงานได้ดังนี้

- 1.เสริมสร้างความเข้าใจและแนวทางการขับเคลื่อน BCG ในองค์กร – ทำให้บุคลากรในหน่วยงานมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ BCG Model และสามารถนำไปปรับใช้ในแผนงาน โครงการ และนโยบาย เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ
- 2.เพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร และลดต้นทุนการดำเนินงาน – หน่วยงานสามารถนำหลักเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) มาใช้ เช่น การลดของเสีย การนำวัสดุเหลือใช้กลับมาใช้ใหม่ และการพัฒนากระบวนการทำงานที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
- 3.สนับสนุนการวิจัยและพัฒนา (R&D) และนวัตกรรม – ช่วยให้หน่วยงานเห็นโอกาสในการพัฒนาเทคโนโลยีสีเขียว พลังงานสะอาด และโครงการที่ใช้วิทยาศาสตร์และนวัตกรรมเพื่อเพิ่มมูลค่า ซึ่งสามารถนำไปสู่การพัฒนาอุตสาหกรรมที่ใช้ทรัพยากรชีวภาพอย่างยั่งยืน

4.เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันขององค์กร – การนำแนวทาง BCG ไปปรับใช้ช่วยให้หน่วยงานสามารถ ปรับปรุงกระบวนการผลิต การให้บริการ หรือการบริหารโครงการ ให้มีความทันสมัยและสามารถแข่งขันในระดับประเทศและระดับโลกได้

5.สร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อองค์กรและสังคม – การดำเนินงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและยั่งยืนช่วยสร้าง ความเชื่อมั่นให้กับประชาชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และพันธมิตรทางธุรกิจ ทำให้องค์กรได้รับการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่ยั่งยืน

6.สนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ – หน่วยงานสามารถมีบทบาทในการ ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ BCG เช่น การสนับสนุนเกษตรกรรมยั่งยืน การลดคาร์บอนฟุตพริ้นท์ และการพัฒนาพลังงานสะอาด ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของประเทศ